

Beslut om särskilt individanpassad stödinsats för att underlätta arbete eller studier enligt 4 kap. 2 § socialtjänstlagen (2001:453) – Riktlinjer för särskilt individanpassad stödinsats för att underlätta arbete eller studier

Framställan från socialnämnden

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige beslutar följande.

1. Riktlinjer för särskilt individanpassad stödinsats för att underlätta arbete eller studier enligt 4 kap. 2 § socialtjänstlagen (SoL), enligt bilaga 1 till utlåtandet, godkänns.
2. Beslutet gäller från 1 juli 2023.
3. Socialnämnden får i uppdrag att utarbeta tillämpningsanvisningar för handläggning av riktlinjerna.

Föredragande borgarrådet Alexander Ojanne

Sammanfattning av ärendet

Kommunfullmäktige antog den 14 juni 2021 Stockholm stads strategi för arbetsmarknadsinsatser. Där framgår att målgrupper inom socialtjänsten som inte har försörjningsstöd men har kontakt med enheter inom stadens stadsdelsnämnder, såsom socialpsykiatri och inom stöd och service till personer med funktionsnedsättning, kan ta del av stadens arbetsmarknadsinsatser under vissa förutsättningar. En av dessa förutsättningar är att biståndsbeslut har fattats om insats enligt socialtjänstlagen (SoL).

Socialnämnden har i en framställan föreslagit en särskilt individanpassad stödinsats (arbetslivsriktat stöd) för att underlätta arbete eller studier som ska föregås av biståndsbeslut.

Socialnämnden föreslår att kommunfullmäktige beslutar att särskilt individanpassad stödinsats för att underlätta arbete eller studier ska föregås av ett biståndsbeslut enligt 4 kap. 2 § (SoL) för personer med insatser inom socialpsykiatri samt för de som tillhör LSS personkrets 1 och 2 och att förändringen ska träda ikraft 1 juli 2023.

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret, arbetsmarknadsnämnden, Bromma stadsdelsnämnd, Kungsholmens stadsdelsnämnd, Rinkeby-Kista stadsdelsnämnd och Hägersten-Älvsjö stadsdelsnämnd.

Stadsledningskontoret instämmer i socialnämndens bedömning att möjligheterna till att fatta biståndsbeslut enligt 4 kap. 2 § SoL om särskilt individanpassad stödinsats för en begränsad tid för att underlätta arbete eller studier skulle medföra positiva följder för målgrupper inom socialpsykiatri och inom stöd och service till personer med funktionsnedsättning som har svårigheter att etablera sig på arbetsmarknaden.

Arbetsmarknadsnämnden anser att beslut enligt förslagen skulle medföra en större tillgänglighet till arbetsmarknadsinriktat stöd för individer inom socialpsykiatri och LSS som har svårigheter att etablera sig på arbetsmarknaden och en större likställighet i staden.

Bromma stadsdelsnämnd ställer sig positiv till remissen för att stärka tillgången till mer arbetsinriktade stödinsatser för målgrupperna. Nämnden lyfter dock att det i uppräknade insatser som stödjer personer med funktionsnedsättning gällande arbete eller sysselsättning saknas information om projektet Bron. Nämnden saknar också information om insatsen kommer innebära några kostnader för stadsdelsnämnden. Nämnden lyfter också vikten av att den kommande tillämpningen av insatsen ska fungera väl för målgruppen.

Hägersten-Älvsjö stadsdelsnämnd är huvudsakligen positiva till förslaget. Förändringen kan dock innebära en försämring för den enskilda som tidigare kunnat få de insatser som nämns utan biståndsbeslut. Det finns också en risk att utredningen mynnar ut i ett avslag. Förändringen innebär också en risk för ökad administration och fler utredningar, vilket i längden innebär ökade kostnader.

Kungsholmen stadsdelsnämnd har huvudsakligen en positiv inställning till förslaget avseende beslut om särskild individanpassad stödinsats för att underlätta arbete eller studier enligt 4 kap 2 § SoL. En risk med förslaget är att färre får tillgång till insatserna. Det finns också risk att kravet på kontakt med socialtjänsten på en stadsdelsförvaltning gör att vissa avstår från att ansöka om insatsen. Ytterligare en reflektion är att förslaget inte går i linje med kriterierna för IPS (Individual placement and support).

Rinkeby-Kista stadsdelsnämnd är positiv till förslaget att insatser som ges av arbetsmarknadsnämndens verksamheter Alfa och Iwork föregås av ett biståndsbeslut som fattas av stadsdelsnämnderna. Nämnden ser dock en risk med att kräva biståndsbeslut för deltagande i Alfa. En av grundtankarna med den metod de använder är att det ska vara en tillgänglig lågtröskelmetod som fokuserar på ganska snabba matchningar mellan individ och arbetsplats.

Föredragande borgarrådets synpunkter

Jag är positiv till förslaget i sin helhet. Förslaget bedöms ge större tillgänglighet till arbetsmarknadsinriktat stöd för individer inom socialpsykiatri och LSS, två grupper som generellt har svårare än andra att etablera sig på arbetsmarknaden.

Förändringen kan dock innebära en försämring för vissa personer som tidigare kunnat få insatser som nämns i underlaget utan biståndsbeslut. Med förändringen skulle enskilda personer kunna få avslag på ansökan. Till detta riskerar förändringen att höja trösklarna för vissa typer av insatser. Förändringen innebär också en risk för ökad administration och fler utredningar, vilket i längden innebär ökade kostnader.

Bilaga

Riktlinjer för särskild individanpassad stödinsats för att underlätta arbete eller studier enligt 4 kap. 2§ Socialtjänstlagen (SoL), dnr KS 2023/280-1.2

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Kommunstyrelsen delar borgarrådsberedningens uppfattning och föreslår att kommunfullmäktige beslutar enligt föredragande borgarråds förslag.

Stockholm den 7 juni 2023

Karin Wanngård
Kommunstyrelsens ordförande

Ärendet

Socialnämnden beslutade vid sammanträdet 22 mars 2022 att godkänna förvaltningens förslag om särskilt individanpassad stödinsats för att underlätta arbete eller studier enligt 4 kap. 2§ SoL och överlämna ärendet till kommunstyrelsen (dnr KS 2022/412). Vid det initiala beslutsfattandet saknades några av beslutspunkterna, vilket föranledde att socialnämnden på nytt behövde fatta beslut om komplettering av beslutssatser, vilket gjordes vid socialnämndens sammanträde den 19 maj 2022. Det som kompletterades var beslutssatser där det föreslogs att kommunfullmäktige beslutar om den nya insatsen enligt 4 kap 2 § SoL samt att kommunfullmäktige beslutar om riktlinjer för insatsen och att det är stadsdelsnämnderna som ska ansvara för beslut om insatserna. I ärendet som beslutades om den 19 maj 2022 var även kriterier och principer rörande insatsen från ärendet som socialnämnden beslutade 22 mars 2022 samlade i riktlinjer.

Framställan och riktlinjerna sambehandlades i stadens budget för 2023. Inför beslutet i kommunfullmäktige skickades ärendet ut på remiss (dnr KS 2022/412) till arbetsbetsmarknadsnämnden, Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd, Skärholmens stadsdelsnämnd och Östermalms stadsdelsnämnd.

I budget 2023 återfinns följande formulering under avsnittet som avser arbetsmarknadsnämnden:

"Insatserna som ges av Jobbtorg Stockholm ska, efter biståndsbeslut i enlighet med 4 kap. 2§ Sol, tillgängliggöras för person med insatser inom socialpsykiatri samt de som tillhör LSS personkrets 1 och 2. Insatserna ska ges som alternativ till sysselsättning och daglig verksamhet eller som stöd i övergången från dessa insatser till den ordinarie arbetsmarknaden. Även insatser för att underlätta arbete eller studier för unga som varken arbetar eller studerar och för kvinnor med en svag ställning på arbetsmarknaden ska ges i form av särskilt individanpassad stödinsats och föregås av en individuell biståndsprövning."

Med anledning av denna budgettext ser socialförvaltningen att ärendet med tillhörande riktlinjer behöver beslutas i socialnämnden på nytt för att sedan överlämnas till kommunfullmäktige för beslut för att staden ska kunna införa denna nya insats då beslut gällande tillhörande riktlinjer saknas i ovanstående budgettext.

Behov av mer arbetsinriktade insatser för personer med funktionsnedsättning

Personer med psykisk funktionsnedsättning är den grupp som har lägst sysselsättningsgrad av alla funktionshindergrupper och utgör en stor och växande andel av dem som får sin försörjning genom sjukförsäkringssystemet. Personer med psykisk funktionsnedsättning har en svag förankring på arbetsmarknaden, och många saknar helt sysselsättning i vidare mening. Gruppen har också generellt sämre ekonomi och är beroende av bidrag för sin ekonomiska trygghet.

Vidare är det en lägre andel bland personer med funktionsnedsättning än i befolkningen totalt som har eftergymnasial utbildning. Att underlätta arbetsmarknadsetableringen och därmed undvika långvarig frånvaro från arbetsmarknaden är viktigt. Särskilt viktigt är det att se till att unga med funktionsnedsättning får en varaktig anknytning på arbetsmarknaden eftersom deras anknytning till arbetsmarknaden över tid har försvagats. En del av de personer som idag har insatsen daglig verksamhet skulle med stor sannolikhet ha förmåga att arbeta under rätt förhållanden och med rätt stöd.

Att arbeta, studera eller ha en annan meningsfull sysselsättning har många positiva dimensioner. Det ger en struktur på dagen och veckan samt att arbetsplatsen fungerar som en arena för sociala kontakter. Där finns både professionella och kamratliga stödfunktioner, samtidigt som det bidrar till delaktighet i samhället och stärker självkänslan. För personer med olika sorters funktionsnedsättning är detta dimensioner som är avgörande för att kunna leva ett gott liv.

Stadens arbetsmarknadsinsatser och Jobbtorg

De övergripande målen för Stockholms stads arbetsmarknadsinsatser är en hög sysselsättningsgrad hos hela stadens befolkning, i enlighet med stadens hållbarhetsmål, lågt behov av försörjningsstöd på grund av arbetslöshet, samt en god kompetensförsörjning för arbetsgivare. I Stockholms stad sker huvudparten av de kommunala arbetsmarknadsinsatserna genom Jobbtorg Stockholm. Verksamheten vid stadens jobbtorg fullgör socialtjänstuppgifter.

Jobbtorg Stockholm är den gemensamma ingången till stadens samlade resurser för arbetsmarknadsinsatser av olika slag för de målgrupper som staden arbetar med. Syftet är att stadens medborgare genom Jobbtorg Stockholm ska erbjudas i grunden likvärdig service och tillgång till arbetsmarknadsinsatser.

I Stockholms stads strategi för arbetsmarknadsinsatser definieras och förtydligas att målgrupper som inte har försörjningsstöd men som har kontakt med andra enheter inom socialtjänsten i stadens stadsdelsförvaltningar, så som socialpsykiatri och LSS, kan ta del av stadens arbetsmarknadsinsatser under vissa förutsättningar:

1. Individuell bedömning ska vara gjord om att behov av arbetsmarknadsinsats finns. Omfattar behov av arbetsmarknadsinsats som alternativ till sysselsättning eller daglig verksamhet eller behov av arbetsmarknadsinsats som övergång från sysselsättningsinsats eller daglig verksamhet till öppna arbetsmarknaden.
2. Lämplig arbetsmarknadspolitisk åtgärd har inte kunnat erbjudas av Arbetsförmedlingen.
3. Biståndsbeslut har fattats om insats enligt socialtjänstlagen.

De förutsättningar som beskrivs i strategin grundar sig på kommunernas rättsliga kompetens på arbetsmarknadsområdet.

Strategin innebär ett tydliggörande av under vilka förutsättningar arbetsmarknadsinsatser inom Jobbtorg kan erbjudas personer ur socialpsykiatrins målgrupp och personer tillhörande personkrets 1 eller 2 enligt LSS. Detta ärende är en del av att implementera strategin och fastställer riktlinjer för beslut om arbetsmarknadsinsats inom Jobbtorg för målgrupperna.

Kommunernas rättsliga kompetens på arbetsmarknadsområdet

Arbetsförmedlingen har det huvudsakliga ansvaret för arbetsmarknadsinsatser men de flesta kommuner, liksom Stockholms stad, har vid sidan av Arbetsförmedlingen egna arbetsmarknadsinsatser. Kommunallagen ger kommunerna ett visst utrymme att agera inom arbetsmarknadsområdet men det är främst genom socialtjänstlagen som kommunernas befogenheter utvidgas och preciseras.

Varje kommun svarar enligt 2 kap. 1 § SoL för socialtjänsten inom sitt område, och har det yttersta ansvaret för att enskilda får det stöd och den hjälp som de behöver. Detta innebär enligt paragrafen ingen inskränkning i det ansvar som vilar på andra huvudmän.

Av 3 kap. 2 § SoL framgår bl. att socialnämnden ska främja den enskildes rätt till arbete, bostad och utbildning. När bestämmelsen infördes i SoL anfördes att dessa rättigheter har så grundläggande betydelse för den enskildes sociala situation att de tydligt bör framgå av lagen. Rätten till arbete och bostad ansågs ha en avgörande betydelse för den enskildes sociala situation. I förarbetena anfördes även att långvarig arbetslöshet och svårigheter att kunna få ett nytt arbete ofta är grund för andra problem.

4 kap. 1 § SoL reglerar rätten till bistånd enligt följande formulering:

"Den som inte själv kan tillgodose sina behov eller kan få dem tillgodosedd på annat sätt har rätt till bistånd av socialnämnden för sinförsörjning (försörjningsstöd) och för sin livsföring i övrigt. Den enskilde skall genom biståndet tillförsäkras en skälig levnadsnivå. Biståndet skall utformas så att det stärker hans eller hennes möjligheter att leva ett självständigt liv. "

När det gäller personer med fysisk och psykisk funktionsnedsättning anges i SoL att socialnämnden ska medverka till att den enskilde får meningsfull sysselsättning, 5 kap 7 § SoL. I 15 p § 4 LSS anges också att kommunen ska medverka till att personer som tillhör personkretsarna får tillgång till arbete och studier.

Socialnämnden ska också inom ramen för sitt ansvar för försörjningsstöd hjälpa människor till arbetsförmåga och arbete.

Personer som uppbär försörjningsstöd

Enligt 4 kap. 1 § SoL har den som inte kan försörja sig men som kan arbeta rätt till försörjningsstöd om han eller hon står till arbetsmarknadens förfogande. Enligt 4 kap. 4 § SoL får socialnämnden begära att den som får försörjningsstöd under viss tid ska delta i av nämnden anvisad praktik eller annan kompetenshöjande verksamhet om den enskilde inte har kunnat erbjudas någon lämplig arbetsmarknadspolitisk åtgärd. Verksamheten ska syfta till att utveckla den enskildes möjligheter att i framtiden försörja sig själv samt stärka den enskildes möjligheter att komma in på arbetsmarknaden eller, där så är lämpligt, på en fortsatt utbildning. Den ska utformas med skälig hänsyn till den enskildes individuella önskemål och förutsättningar.

För personer som uppbär försörjningsstöd kan arbetsmarknadsinsatser vara en del i planeringen där Jobbtorg ingår, men dessa tillhandahålls då utan särskilt biståndsbeslut.

Möjligheter för kommunen att bevilja insatser enligt 4 kap. 2 § Sol

Inom ramen för SoL finns även möjligheter för kommuner att bevilja bistånd enligt 4 kap. 2 §:

"Socialnämnden får ge bistånd utöver vad som följer av 1 § om det finns skäl för det."

Bestämmelsen i 4 kap. 2 § SoL medför således inte någon rättighet för den enskilde eller skyldighet för kommunerna, utan endast en befogenhet för kommunerna att ge bistånd utöver sitt ansvar enligt 4 kap 1 § SoL. Med stöd av 4 kap 2 § SoL kan kommunfullmäktige besluta att personer med visst behov kan få en viss insats som ett komplement till insats som beviljas med stöd av 4 kap 1 § SoL.

Beslut om insatser med stöd av 4 kap. 2 § SoL kan inte prövas genom förvaltningsbesvär utan endast i form av laglighetsprövning enligt kommunallagen. Enskildas rätt att få sina ärenden om stöd enligt 4 kap. 2 § SoL prövade av domstol är därför begränsad till grunderna för laglighetsprövning om beslutet är rätt i mer formellt hänseende.

Av beslut från Justitieombudsmannen (JO) framgår att ett beslut att bevilja bistånd enligt 4 kap 2 § SoL alltid ska föregås av ett beslut att avslå en ansökan om bistånd enligt 4 kap 1 § SoL för att den enskilde ska få ett beslut som kan överklagas genom förvaltningsbesvär. När en ansökan om särskilt individanpassad stödinsats för att underlätta arbete eller studier enligt 4 kap 2 § SoL beviljas, ska den ha föregåtts av ett beslut att avslå ansökan enligt 4 kap 1 § SoL.

Socialnämnden

Socialnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 21 februari 2023 följande.

1. Socialnämnden godkänner för egen del förslaget om särskilt individanpassad stödinsats för att underlätta arbete eller studier enligt 4 kap. 2 §. socialtjänstlagen (SoL) (2001 :435) enligt socialförvaltningens tjänsteutlåtande

- samt att stadsdelsnämnderna föreslås ansvara för biståndsbeslut för insatsen och hemställer till kommunfullmäktige att godkänna förslaget.
2. Socialnämnden godkänner för egen del förslaget om bilagda riktlinjer för handläggning av särskilt individanpassad stödinsats för att underlätta arbete eller studier enligt 4 kap. 2 § socialtjänstlagen (SoL) (2001 :435) och hemställer till kommunfullmäktige att godkänna riktlinjerna.
 3. Socialnämnden beslutar för egen del att godkänna att socialnämnden i samverkan med arbetsmarknadsnämnden ska utarbeta tillämpningsanvisningar för insatsen och hemställer till kommunfullmäktige att godkänna förslaget.
 4. Ärendet överlämnas till kommunstyrelsen.

Socialförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 23 januari 2023 har i huvudsak följande lydelse.

Tudelningen på arbetsmarknaden har ökat mellan det stora flertalet i arbetskraften och grupper som har särskilda svårigheter att nå en hållbar etablering på arbetsmarknaden. Personer med funktionsnedsättning har en betydligt lägre sysselsättningsgrad än övriga befolkningen och generellt också en lägre utbildningsnivå.

Att hela arbetskraften i Stockholm tas till vara är av stor vikt för ökad välfärd och en socialt hållbar stad samt för att underlätta kompetensförsörjningen i staden och regionen.

Personer med funktionsnedsättningar förvärvsarbetar i lägre utsträckning än andra grupper i samhället, har lägre utbildningsnivå och försörjer sig i stor utsträckning genom ekonomiskt bistånd eller socialförsäkringssystemet. Att erbjuda målgrupperna arbetsinriktat stöd i större utsträckning bidrar till att personer med funktionsnedsättning får bättre möjligheter att etablera sig på arbetsmarknaden och de positiva följder som ett arbete innebär i form av bättre ekonomi, meningsfullhet och sociala sammanhang. Staden behöver stärka tillgången till mer arbetsinriktade stödinsatser för personer med funktionsnedsättning som alternativ eller komplement till sysselsättning och daglig verksamhet.

Socialförvaltningen föreslår, i samråd med arbetsmarknadsförvaltningen och juridiska avdelningen, att insats i form av särskilt individanpassad stödinsats för att underlätta arbete eller studier, för närvarande inom arbetsmarknadsnämndens verksamheter ska föregås av ett biståndsbeslut enligt 4 kap. 2 § SoL. Socialförvaltningen lämnar detta förslag mot bakgrund av gällande lagstiftning som innebär att individuella stödinsatser av den typen som metoderna SE och IPS innebär föregås av ett biståndsbeslut. Socialförvaltningen föreslår i detta tjänsteutlåtande kriterier för när den enskilde kan få ta del av en sådan individuell insats. Detta förslag är en del av implementeringen av stadens strategi för arbetsmarknadsinsatser.

Skäl till förslaget

Individinsatser som innebär att någon beviljas förmåner ska föregås av ett individuellt beslut som har stöd i lagstiftningen. De insatser som ger stöd enligt exempelvis metoderna SE och IPS är inte att betrakta som förebyggande, uppsökande eller rådgivande verksamhet utan enskilda individinsatser. Det innebär att ett beslut behöver fattas för att ge den enskilde tillgång till individuella insatser inom ramen för Jobbtorg. Detta avser personer som inte uppbär försörjningsstöd. För personer som uppbär försörjningsstöd kan arbetsmarknadsinsatser vara en del i planeringen där Jobbtorg ingår, men dessa tillhandahålls då utan särskilt biståndsbeslut.

För att uppnå målsättningar för målgruppen i SoL behöver befintliga insatser kompletteras med stöd i övergång till arbete och studier. I samråd med juridiska avdelningen föreslår socialförvaltningen och arbetsmarknadsförvaltningen att biståndsbestämmelserna i SoL används som utgångspunkt för att utreda, pröva och besluta om särskilt individanpassad stödinsats för att underlätta arbete eller studier för enskilda individer inom socialpsykiatrins målgrupp eller personer tillhörande personkrets 1 eller 2 enligt LSS.

I stadens strategi för arbetsmarknadsinsatser framgår att grupper som inte uppbär försörjningsstöd kan ta del av arbetsmarknadsnämndens arbetsmarknadsinsatser under vissa förutsättningar.

Närliggande insatser, så som sysselsättning inom socialpsykiatri och daglig verksamhet inom LSS, regleras enligt 4 kap. 1 § SoL respektive 9 § p 10 LSS. Sysselsättning och daglig verksamhet har också fokus på att stödja den enskilde till arbete och studier men ska samtidigt utgöra långsiktiga insatser för de som behöver ha kvar insatsen. Insatserna sysselsättning och daglig verksamhet ska således kunna fungera som en långsiktig insats samtidigt som det finns stöd för den enskildes utveckling. Verksamheter som Alfa och Iwork utgör ett komplement som under en begränsad tid ges till enskilda i syfte att underlätta arbete och studier.

Det primära syftet är att ge stöd i övergång till och start av arbete på öppna arbetsmarknaden och inte att utgöra sysselsättning eller daglig verksamhet.

Socialförvaltningen bedömer, i samråd med juridiska avdelningen och arbetsmarknadsförvaltningen, därför att ett komplement till sysselsättning och daglig verksamhet, i form av särskilt individanpassad stödinsats för att underlätta arbete eller studier enligt 4 kap. 2 § SoL, är att se som en möjlighet att erbjuda ytterligare stöd till arbete för målgruppen under en begränsad tid. Särskilt individanpassad stödinsats för att underlätta arbete eller studier ska kunna erbjudas som komplement till en sysselsättningsinsats eller daglig verksamhet eller som stöd i övergång från sysselsättning eller daglig verksamhet till öppna arbetsmarknaden. Både för personer som deltar i sysselsättning enligt SoL och daglig verksamhet enligt LSS, är samverkan med andra aktörer att ses som nödvändig. Ett övergripande mål för daglig verksamhet eller sysselsättning bör vara att utveckla möjligheten till arbete.

Socialförvaltningen bedömer att beslut enligt 4 kap. 2 § SoL om särskilt individanpassad stödinsats för att underlätta arbete eller studier i verksamheter som Alfa och Iwork, skulle möjliggöra för fler personer att få ta del av evidensbaserade metoder. IPS som metod har högsta prioritet i Socialstyrelsens nationella riktlinjer för vård och stöd vid schizofreni och schizofreniliknande tillstånd¹³. Att fler personer får ta del av evidensbaserade metoder leder sannolikt även till att fler personer i målgrupperna ges möjlighet att finna, få och behålla ett arbete på den reguljära arbetsmarknaden.

Insatsen är ett komplement till insatserna daglig verksamhet och sysselsättning samt till Arbetsförmedlingens insatser för personer som inte nås av de statliga insatserna eller där Arbetsförmedlingens insatser inte är tillräckliga.

Socialförvaltningen har observerat att det i dagsläget finns en variation avseende vilka stadsdelsförvaltningar som använder sig av Alfa respektive Iworks verksamheter, vilket gör fördelningen av deltagare ojämn och har negativ påverkan på likställigheten i staden. Att deltagande i verksamhet som Alfa respektive Iwork blir biståndsbedömt kan generera positiva effekter avseende spridningen av deltagare i staden och bidra till att likställighetsprincipen uppnås. Möjligheterna att fatta beslut enligt 4 kap. 2 § SoL om särskilt individanpassad stödinsats för att underlätta arbete eller studier är även ett sätt att integrera insatsen i ordinarie handläggnings- och uppföljningsprocesser. Handläggare kommer att skicka beställningar till arbetsmarknadsförvaltningen, där verksamheterna förväntas svara med en genomförandeplan inom angiven tid. Att använda sig av strukturerade uppföljningsprocesser, som de som redan finns etablerade inom stora delar av stadens myndighetsutövning, med tillhörande standardiserade instrument för uppföljning, skulle möjliggöra att ytterligare individanpassa innehållet i utförandet av insatsen. På så sätt blir även resultaten mätbara mot uppsatta individuella mål och ett sätt att kvalitetssäkra insatsen.

Biståndsbeslut, med tillhörande uppföljning stärker rättssäkerheten och skapar ett större nätverk runt den enskilde då det finns en motpart (handläggaren) att kommunicera med och till. Det ger också förutsättningar för att uppmärksamma behov av andra stödinsatser då det finns en utredning och kartläggning att luta sig mot som gjorts inom ramen för socialtjänstens myndighetsutövning.

Handläggningsprocessen vid beslut enligt 4 kap. 2 § Sol

Handläggningsprocessen avseende ansökan om särskilt individanpassad stödinsats för att underlätta arbete eller studier är i grunden densamma som för övriga insatser. Ansökan ska utredas av handläggare på stadsdelsnämnd med hjälp av sedvanliga utredningsinstrument och en utredning ska sammanställas som grund för beslutet. Skillnaden är att beslutet först formuleras och kommuniceras som ett avslag enligt 4 kap. 1 SoL, för att sedan beviljas enligt 4 kap. 2 § SoL.

Motivering för avslag vid prövning av rätt till insatsen enligt 4 kap. 1 § SoL är att det tidsbegränsade särskilda stödet är utöver de insatser som socialtjänsten ansvarar för att bevilja enligt SoL. De nu aktuella insatserna ingår därför inte i rätten till insats enligt 4 kap 1 § SoL som krävs för att den enskilde ska uppnå skälig levnadsnivå. Efter avslag av rätt till insatsen vid prövning enligt 4 kap 1 § SoL följer direkt prövning av rätt till insatsen enligt 4 kap 2 § SoL utifrån kommunfullmäktiges beslut om kriterier enligt nedan.

För mer detaljerad information avseende kriterier för att beviljas den aktuella insatsen, utgångspunkter för individuella bedömningar samt tidsbegränsningar av beslutet, se bilaga *Riktlinjer för särskild individanpassad stödinsats för att underlätta arbete eller studier enligt 4 kap. 2§ Socialtjänstlagen (Sol)*.

Förberedelser

Både arbetsmarknadsförvaltningen och stadsdelsförvaltningarnas enheter för socialpsykiatri och LSS, behöver förbereda sig inför att insatsen blir biståndsbedömd. Medarbetare inom arbetsmarknadsförvaltningen behöver ges tillgång till ParaSol och även utbildning i beställningsstrukturen och hur genomförandeplaner ska skrivas. Denna kompetensutveckling kan socialförvaltningen vara behjälplig med. Det finns även framtaget stödmaterial i skriftlig form för hur genomförandeplaner ska skrivas. Det kan också finnas anledning för verksamheterna att ta fram egna interna rutiner.

Socialförvaltningen föreslår att kommunfullmäktige delegerar till socialnämnden att i samverkan med arbetsmarknadsnämnden utarbeta tillämpningsanvisningar för handläggning enligt dessa riktlinjer. Socialförvaltningen föreslår att socialnämnden i sin tur delegerar till socialförvaltningen att teckna dem.

Socialförvaltningen avser att ta fram metodstöd och styrdokument för hur denna nya insats ska handläggas och bedömas. Information från arbetsmarknadsförvaltningens berörda verksamheter (för närvarande Alfa och Iwork) kommer även att delges på beställarchefs nätverken inom socialpsykiatri och LSS.

Sammanfattningsvis innebär det presenterade förslaget att se till att verksamheterna och dess innehåll, samt hur den enskilde ges tillgång till dem, går i linje med aktuell lagstiftning.

Socialförvaltningen bedömer, mot bakgrund av stadens strategi för arbetsmarknadsinsatser, att möjligheterna till att fatta biståndsbeslut enligt 4 kap. 2 § SoL om särskilt individanpassad stödinsats för en begränsad tid för att underlätta arbete eller studier skulle medföra positiva följder för målgrupper inom socialpsykiatri och LSS som har svårigheter att etablera sig på arbetsmarknaden. Det innebär också att insatsen ingår i etablerade uppföljningsstrukturer och dokumentationsskyldighet föreligger med ökad rättssäkerhet för den enskilde.

Målsättningen är även att fler personer får tillgång till arbetsmarknadsinsatser och att spridningen av deltagare i staden blir mer likställd.

Socialförvaltningen avser att utvärdera de kriterier och processer som anges i detta tjänsteutlåtande tillsammans med stadsdelsförvaltningarna och arbetsmarknadsförvaltningen.

Slutligen ska stadens olika insatser inte ses som en stegvis process där den ena insatsen föregår den andra. Att delta i stadens arbetsmarknadsinsatser förutsätter inte ett tidigare deltagande i en förberedande insats. Däremot överlappar insatserna delvis varandra. Olika aktörer i staden ansvarar för de olika insatserna. En viss överlappning och flexibilitet i när ansvar går över från en part till en annan samt parallellt stöd kommer alltid att behövas. Den enskilde har alltid rätt att ansöka om och få prövat rätten till daglig verksamhet och sysselsättning, oavsett möjlighet att få kompletterande insatser med stöd av 4 kap. 2 § SoL.

Remissammanställning

Ärendet har initierats av socialnämnden och remitterats till stadsledningskontoret, arbetsmarknadsnämnden, Bromma stadsdelsnämnd, Kungsholmens stadsdelsnämnd, Rinkeby-Kista stadsdelsnämnd och Hägersten-Älvsjö stadsdelsnämnd.

Stadsledningskontoret

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande daterat den 9 maj 2023 har i huvudsak följande lydelse.

Stadsledningskontoret instämmer i socialnämndens bedömning att möjligheterna till att fatta biståndsbeslut enligt 4 kap. 2 § SoL om särskilt individanpassad stödinsats för en begränsad tid för att underlätta arbete eller studier skulle medföra positiva följder för målgrupper inom socialpsykiatri och inom stöd och service till personer med funktionsnedsättning som har svårigheter att etablera sig på arbetsmarknaden. Intentionerna har fastslagits av kommunfullmäktige i stadens strategi för arbetsmarknadsinsatser och ytterligare lyfts fram i kommunfullmäktiges budget för 2023.

Stadsledningskontoret föreslår att kommunfullmäktige fattar beslut om bifogade riktlinjer och att socialnämnden ges i uppdrag att utarbeta tillämpningsanvisningar för handläggning av riktlinjerna. Stadsledningskontoret föreslår vidare att beslut börjar gälla från 1 juli 2023.

Stadsledningskontoret föreslår att kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige beslutar att socialnämndens framställda Beslut om särskilt individanpassad stödinsats

för att underlätta arbete eller studier enligt 4 kap. 2 § socialtjänstlagen (2001:453) besvaras med hänvisning till vad som sägs i stadsledningskontorets tjänsteutlåtande.

Arbetsmarknadsnämnden

Arbetsmarknadsnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 25 april 2023 följande.

Arbetsmarknadsnämnden beslutade att hänvisa till förvaltningens tjänsteutlåtande som sitt yttrande över remissen.

Arbetsmarknadsnämndens tjänsteutlåtande daterat den 12 april 2023 har i huvudsak följande lydelse.

Arbetsmarknadsförvaltningen har haft nära samverkan med socialförvaltningen i framtagandet av ärendet *Beslut om särskilt individanpassad stödinsats för att underlätta arbete eller studier enligt 4 kap. 2 § socialtjänstlagen (2001:453)*. Förvaltningen anser att beslut enligt förslagen skulle medföra en större tillgänglighet till arbetsmarknadsinriktat stöd för individer inom socialpsykiatri och LSS som har svårigheter att etablera sig på arbetsmarknaden och en större likställighet i staden. Beslut enligt förslaget skulle innebära att insatser inom jobbtorg riktade till målgrupperna ingår i etablerade uppföljningsstrukturer och att dokumentationsskyldighet föreligger med ökad rättssäkerhet för den enskilde. Arbetsmarknadsnämnden har för egen del, 2022-03-22, fattat beslut om att arbetsmarknadsförvaltningen ska erbjuda särskilt individanpassade stödinsatser för att underlätta arbete eller studier enligt 4 kap. 2 § socialtjänstlagen (2001:453) enligt de kriterier som föreslås i socialförvaltningens tjänsteutlåtande för personer från socialpsykiatriens målgrupp och personer med personkretstillhörighet 1 och 2 enligt LSS och i enlighet med Stockholms stads strategi för arbetsmarknadsinsatser. I kommunfullmäktiges budget för 2023 har arbetsmarknadsnämnden givits följande uppdrag: *Insatserna som ges av Jobbtorg Stockholm ska, efter biståndsbeslut i enlighet med 4 kap. 2 § SoL, tillgängliggöras för personer med insatser inom socialpsykiatri samt de som tillhör LSS personkrets 1 och 2. Insatserna ska ges som alternativ till sysselsättning eller som stöd i övergången från dessa insatser till den ordinarie arbetsmarknaden.*

Bromma stadsdelsnämnd

Bromma stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 27 april 2023 följande.

Nämnden godkänner tjänsteutlåtandet som svar på remissen och överlämnar det till kommunstyrelsen.

Bromma stadsdelsnämnds tjänsteutlåtande daterat den 3 april 2023 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen ställer sig positiv till remissen för att stärka tillgången till mer arbetsinriktade stödinsatser för målgrupperna, vilket även bidrar i arbetet med ökad tillgänglighet och delaktighet för personer med funktionsnedsättning enligt stadens program (Program för tillgänglighet och delaktighet för personer med funktionsnedsättning 2018–2023). I programmets fokusområde 1 - Rätten till arbete och försörjning framkommer målet att personer med funktionsnedsättning i Stockholms stad ska kunna delta på arbetsmarknaden, i arbetslivet eller i sysselsättning på jämlika villkor som andra och kunna försörja sig själva. Nedan följer synpunkter som förvaltningen vill lyfta fram som särskilt positiva eller som har behov av ett tydliggörande i riktlinjerna eller då tillämpningsanvisningar ska tas fram. Det är bra att insatsen riktar sig till den som uttrycker önskan om arbete eller studier. Det är viktigt att ingen känner sig tvingad ta emot insatsen. Det är bra enligt förslaget att insatsen ska gå att kombinera med daglig verksamhet. Det är av vikt med en flexibilitet samt att individuella bedömningar görs. Ingen ska behöva känna sig orolig för att förlora insatsen daglig verksamhet på grund av att man är positiv till att ta emot insatsen.

I uppräkningsav insatser som stödjer personer med funktionsnedsättning gällande arbete eller sysselsättning saknas information om BRON. Projektet Bron startade i juni 2019 och pågick till och med årsskiftet 2022. Då projektet avslutas skulle arbetsmetoden att implementeras i den ordinarie verksamheten inom arbetsmarknadsförvaltningen. Syfte med projektet var att skapa en fungerande övergång mellan gymnasiesärskolan och arbetsliv. Målet för de som deltagit i projektet har varit att de ska komma ut i arbete eller börja studera.

Det kommer alltid att finnas personer med funktionsnedsättningar som trots alla tillgängliga insatser inte kommer kunna tillgodogöra sig ett arbete eller studier och därför behöva daglig verksamhet. Det är viktigt att Tjänsteutlåtande Dnr BRO 2023/126 Sida 5 (5) Följebrev Beslut om särskilt individanpassad stödinsats för att underlätta arbete eller studier enligt 4 kap. verksamheternas innehåll skall upplevas som meningsfullt och utvecklande i enlighet med LSS. Det är av vikt att daglig verksamhet och sysselsättning utvecklas och håller en god kvalitet i innehållet, även om insatsen för en del inte kan leda till att personen kan stå till arbetsmarknadens förfogande.

Förvaltningen saknar information om insatsen kommer innebära några kostnader för stadsdelsnämnden, då detta inte framkommer i remissen. Om stadsdelsnämnden ska bekosta insatsen föreslås att nämnden ersätts för sina kostnader i likhet med insatsen daglig verksamhet.

IWork samt Alfa finns i Hammarby sjöstad. Det är av vikt att verksamheter för personer med funktionsnedsättning finns på flera geografiska platser inom staden, för att öka möjligheten till deltagande för personer från alla stadens stadsdelar.

Förvaltningen erfar även att iWork har haft svårt att ta emot nya personer med funktionsnedsättning för att ge stöd, då de inte haft utrymme att ta emot fler uppdrag. Det är av största vikt att verkställandet av insatsen fungerar väl, när en person beviljats insatsen. Förvaltningen önskar det framkommer i riktlinjerna eller tillämpningsanvisningar kring hur verkställigheten ska gå till och tydliggörande för

hur snabbt insatsen ska kunna verkställas. Utan tillgängliga verksamheter som kan utföra insatsen finns en risk att personer med funktionsnedsättning inte får det stöd som behövs för att kunna delta på arbetsmarknaden, i arbetslivet eller i sysselsättning på jämlika villkor som andra och kunna försörja sig själva.

Hägersten-Älvsjö stadsdelsnämnd

Hägersten-Älvsjö stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 20 april 2023 följande. Hägersten-Älvsjö stadsdelsnämnd godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande och överlämnar det till kommunstyrelsen som svar på remissen.

Hägersten-Älvsjö stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 29 mars 2023 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen anser att det är positivt att det med införandet av biståndsbeslut följer genomförandeplaner, uppföljningsmöten och att insatserna kommer att vara möjliga att följa upp på ett strukturerat sätt bland annat vad gäller dess effekt genom etablerade uppföljningsstrukturer. Att dokumentationsskyldighet föreligger medför ökad rättssäkerhet för den enskilde vilket är en fördel.

Socialförvaltningen avser att ta fram tillämpningsanvisningar vilket förvaltningen anser är en förutsättning och önskar vara delaktiga i igenom befintliga nätverk.

Med gällande socialtjänstlag måste insatser hanteras på det sätt som föreslås. Det går dock emot det förslag till ny socialtjänstlag som föreslås kommande år, enligt vilken insatser ska kunna erbjudas utan biståndsbeslut, detta kan behöva tas i beaktande i de tillämpningsanvisningar som ska arbetas fram.

För den enskilde som tidigare har kunnat få de insatser som nämns utan biståndsbeslut kan förändringen innebära en försämring. Inom målgruppen återfinns enskilda personer som inte vill ha kontakt med socialtjänsten, de blir då utan insats. Det föreligger också en risk för den enskilde att utredningen mynnar ut i ett avslagsbeslut.

Förvaltningens beställarenhet för funktionsnedsättning och socialpsykiatri behöver förbereda sig inför att insatsen blir biståndsbedömd då förändringen kommer att medföra fler utredningar och mer administration. Detta kan ha påverkan på biståndshandläggarnas arbetssituation vilket i förlängningen kan generera ökade kostnader för förvaltningen.

Målsättningen att fler personer ska få tillgång till arbetsmarknadsinsatser och att spridningen av deltagare i staden blir mer likställd är en fördel och förvaltningen kan inte se att det är möjligt att, med gällande lagstiftning, hantera frågan på annat sätt än det som föreslås i remissunderlaget.

Förvaltningen föreslår att nämnden godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande som sitt yttrande till kommunstyrelsen.

Kungsholmen stadsdelsnämnd

Kungsholmens stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 27 april 2023 följande.

Remissen besvarar med förvaltningens tjänsteutlåtande.

Kungsholmens stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 31 mars 2023 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen har huvudsakligen en positiv inställning till förslaget avseende beslut om särskild individanpassad stödinsats för att underlätta arbete eller studier enligt 4 kap 2 § SoL. Det skapar förutsättningar för att fler ska komma i arbete och på så vis även få bättre ekonomiska förutsättningar. Andra positiva effekter är att det bidrar till social gemenskap och delaktighet. Förslaget går i linje med Stockholms stads Program för tillgänglighet och delaktighet för personer med funktionsnedsättning 2018 – 2023.

Förslaget med att insatserna Alfa och Iwork blir biståndsbedömda innebär en större rättssäkerhet i form av handläggning, dokumentation och systematisk uppföljning. Genom uppföljning kan insatserna individanpassas ytterligare och nya behov kan uppmärksammas och påtalas.

En risk med förslaget är att färre får tillgång till insatserna. Bedömning av behov av nämnda insatser kan bli olika för olika personer vilket kan försvåra tillgången till insatserna. Idag kan den enskilde på eget initiativ ta del av insatserna utan ett biståndsbeslut, vilket gör insatserna tillgängliga. Det finns också risk att kravet på kontakt med socialtjänsten på en stadsdelsförvaltning gör att vissa avstår från att ansöka om insatsen. Ytterligare en reflektion är att förslaget inte går i linje med kriterierna för IPS. För att metoden ska nå bästa resultat ska insatsen inte vara tidsbestämd, vilket detta förslag föreskriver. Den effekt som insatsen ska uppnå kan därmed utebli.

Rinkeby-Kista stadsdelsnämnd

Rinkeby-Kista stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 27 april 2023 följande.

Remissen besvaras med förvaltningens tjänsteutlåtande.

Rinkeby-Kista stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 31 mars 2023 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen är positiv till förslaget att insatser som ges av arbetsmarknadsnämndens verksamheter Alfa och Iwork föregås av ett biståndsbeslut som fattas av stadsdelsnämnderna. Det ger en rättssäkerhet för den enskilde samt en tydlighet i uppföljningen och genomförandet av målet med insatsen. Det är viktigt att insatserna ses som ett komplement till redan beviljade insatser i form av sysselsättning eller daglig verksamhet samt att det är en möjlighet för de som önskar insatsen att ansöka om den.

Förvaltningen delar uppfattningen att det i dagsläget finns en variation avseende vilka stadsförvaltningar som använder sig av Alfa respektive Iwork vilket har en negativ påverkan av likställigheten i staden. Genom att insatsen blir biståndsbedömd kan spridningen av deltagare i staden öka till viss del. Eftersom Alfa och Iwork är belägna i stadens södra delar är det en utmaning för de som bor i Rinkeby-Kista att åka till verksamheterna. Dels för att invånarna är benägna att vilja hålla sig i närområdet, men även dels en fråga om ekonomi då det inte kompenseras ekonomiskt för resorna då dessa insatser förutsätter att man inte uppbär ekonomiskt bistånd. Förvaltningen ser därför ett behov av att även kunna erbjuda insatserna i stadens nordvästra delar för att skapa mer jämlika förutsättningar för deltagandet.

Förvaltningen ser en risk med att kräva biståndsbeslut för deltagande i Alfa. En av grundtankarna med den metod de använder är att det ska vara en tillgänglig lågröskelmetod som fokuserar på ganska snabba matchningar mellan individ och arbetsplats. Ett biståndsbeslut kommer att orsaka längre ställtider för individen, från det att den enskilde uttrycker en önskan om att arbeta till dess att den kan påbörja insatsen.

Sammantaget är förvaltningen positiv till förslaget och föreslår att Rinkeby-Kista stadsdelsnämnd godkänner tjänsteutlåtandet och överlämnar till kommunstyrelsen som svar på remissen.